

Deklaracija o principima tolerancije

(usvojena i potpisana od strane država članica Uneska 16.11.1995)

Deklaracija o principima tolerancije

(usvojena i potpisana od strane država članica Uneska 16.11.1995)

Države članice Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu, susrevši se u Parizu na 28. zasjedanju Generalne konferencije, od 25. oktobra do 16. novembra 1995,

Predgovor

Imajući u vidu da se u Povelji UN kaže "Mi, narodi Ujedinjenih nacija, odlučni da spasemo buduće naraštaje užasa rata,... da ponovo potvrdimo veru u osnovna prava čoveka, u dostojanstvo i vrednost čoveka, ... pa u tu svrhu budemo tolerantni i živimo zajedno u miru kao dobri susedi",

Podsećajući da se u Predgovoru Ustava Uneska, usvojenog 16. novembra 1945 kaže da "ukoliko se želi da mir ne propadne, on se mora zasnovati na intelektualnoj i moralnoj solidarnosti čitavog čovečanstva",

Podsećajući takođe da Opšta deklaracija o ljudskim pravima potvrđuje da "svaki čovek ima pravo na slobodu mišljenja, savesti i verskog opredeljenja"(član 18), " na stav i njegovo iznošenje"(član 19), i da bi obrazovanje "trebalo da unapređuje razumevanje, toleranciju i prijateljstvo među narodima, različitim rasnim ili verskim grupama"(član 26).

Navodeći važne međunarodne instrumente:

- Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima,
- Međunarodni sporazum o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima,
- Konvenciju o odstranjivanju svih oblika rasne diskriminacije,
- Konvenciju o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida,
- Konvenciju o pravima deteta,
- Konvenciju iz 1951. o statusu izbeglica i Protokol i regionalne instrumente iz 1967. godine,
- Konvenciju o odstranjivanju svih oblika diskriminacije prema ženi,
- Konvenciju protiv mučenja i drugih surovih, nehumanih i ponižavajućih postupaka ili oblika kažnjavanja,
- Deklaraciju o odstranjivanju svih oblika netolerancije zasnovanih na verskom ili ličnom opredeljenju,
- Deklaraciju o pravima ljudi, pripadnika nacionalnih, etničkih, verskih i jezičkih manjinskih grupa,
- Deklaraciju o merama za odstranjivanje međunarodnog terorizma,
- Bečku Deklaraciju i akcioni program Svetske konferencije o ljudskim pravima,
- Deklaraciju i akcioni programi usvojene na Svetskom samitu o društvenom razvoju u Kopenhagenu,
- Deklaraciju Uneska o rasama i rasnim predrasudama,
- Uneskovu Konvenciju i preporuku protiv diskriminacije u sferi obrazovanja,

Imajući u vidu ciljeva treće dekade u borbi protiv rasizma i rasne diskriminacije, Svetske dekade za obrazovanje o ljudskim pravima i Međunarodne dekade za domorodačko stanovništvo u svetu,

Uzimajući u obzir preporuke regionalnih konferencija, organizovanih u okviru Godine UN za toleranciju, a u saglasnosti sa Rezolucijom 27C 5.14 Generalne konferencije Uneska, kao i zaključke i preporuke drugih konferencija i sastanaka organizovanih od strane država članica, a u okviru programa Godine UN za toleranciju,

Uznemireni trenutnim porastom postupaka netolerancije, nasilja, terorizma, ksenofobije, agresivnog nacionalizma, rasizma, antisemitizma, isključivanja, marginalizacije i diskriminacije, usmerenih protiv nacionalnih, etničkih, verskih ili jezičkih manjina, izbeglica, radnika migranata, imigranata i ugroženih grupa unutar društva, kao i postupaka nasilja i zastrašivanja protiv pojedinaca, kojima se ugrožavaju sloboda mišljenja i izražavanja - što sve preči učvršćivanju mira i demokratije, kako na nacionalnom tako i na međunarodnom planu, i predstavlja prepreke razvoju,

Naglašavajući odgovornosti država članica da razvijaju i ohrabruju poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve, bez podvajanja na rase, pol, jezik, nacionalno poreklo, versko opredeljenje ili invaliditet, i boreći se protiv netolerancije

**USVAJAJU I SVEČANO PROGLAŠAVAJU
DEKLARACIJU O PRINCIPIMA TOLERANCIJE,**

Odlučujući se da preduzmu sve potrebne pozitivne mere na unapređivanju tolerancije u našim društvima, jer ona nije samo princip u razvoju, već i potreba za mirom i ekonomskim i društvenim napretkom svih naroda.

Proglasavamo sledeće:

član 1. ZNAČENJE TOLERANCIJE

1.1 Tolerancija je poštovanje, prihvatanje i uvažavanje velike raznovrsnosti kultura u svetu, oblika izražavanja i oblika humanosti. Podstaknuta je znanjem, otvorenošću, komunikacijom i slobodom mišljenja, savesti i uverenja. Tolerancija je ravnoteža u razlici. Ona nije samo moralna obaveza, već i politički, odnosno pravni zahtev. Tolerancija je vrednost koja čini mir mogućim, i doprinosi zamenjivanju kulture rata kulturom mira.

1.2 Tolerancija nije ustupak, snishodljivost ili popustljivost. Iznad svega, ona je aktivni stav podstaknut priznavanjem univerzalnih ljudskih prava i osnovnih sloboda drugima. Ni u jednom slučaju se ne može upotrebiti za opravdavanje kršenja tih osnovnih vrednosti. Tolerancija postoji kod pojedinaca, grupa i država.

1.3 Tolerancija je odgovornost koja podupire ljudska prava, pluralizam (uključujući i onaj kulturni), demokratiju i vladavinu zakona. Ona obuhvata odbacivanje dogmatizma i apsolutizma i potvrđuje standarde uspostavljene u međunarodnim instrumentima za ljudska prava.

1.4 Dosledna u poštovanju ljudskih prava, tolerancija ne znači i tolerisanje društvene nepravde ili napuštanje odnosno ublažavanje sopstvenih uverenja. To znači da je neko slobodan da se pridržava svojih uverenja i prihvata da se i drugi pridržavaju njihovih. To znači prihvatanje činjenice da ljudska bića, prirodno raznovrsna po izgledu, položaju, govoru, ponašanju i vrednostima, imaju pravo da žive u miru i budu to što jesu. To takođe znači da se nečiji stavovi ne mogu nametati drugima.

član 2. NA NIVOU DRŽAVA

2.1 Tolerancija na nivou država zahteva pravedno i nepristrasno zakonodavstvo, sprovođenje zakona i sudski i administrativni postupak. Takođe zahteva da se svakom pojedincu omoguće ekonomske i društvene mogućnosti, jednakog nivoa dostupnosti, bez ikakve diskriminacije. Isključivanje i marginalizacija mogu voditi do frustracija, neprijateljstava i fanatizma.

2.2 Države bi morale da ratifikuju postojeće međunarodne konvencije o ljudskim pravima kako bi se ostvarilo tolerantnije društvo. One bi takođe trebalo da ratifikuju predloge za nove zakone, tamo gde je to potrebno, a radi obezbeđivanja jednakog tretmana i mogućnosti za sve grupe i pojedince u društvu.

2.3 Od suštinske je važnosti za ravnotežu na međunarodnom planu da pojedinci, zajednice i nacije prihvate i poštuju višekulturni karakter čovekove porodice. Bez tolerancije ne može biti mira, a bez njega ni razvoja, odnosno demokratije.

2.4 Netolerancija može poprimiti oblik marginalizacije najugroženijih grupa u društvu i njihovo isključivanje iz društvenog i političkog angažovanja, kao i oblik nasilja i diskriminacije

protiv njih. Kao što je potvrđeno u Deklaraciji o rasama i rasnoj diskriminaciji "Svi pojedinci i grupe imaju pravo na raznolikost". (član 1.2)

član 3. SOCIJALNI ASPEKTI

3.1 U modernom svetu tolerancija je važnija nego ikada ranije. To je doba koje karakteriše globalizacija ekonomije i brzo rastuća pokretljivost, komunikacije, integracije i međuzavisnost, velike migracije i razmeštanje stanovništva, urbanizacija i menjanje društvenih obrazaca. Pošto svaki deo sveta karakteriše raznolikost, brzo povećavanje netolerancije i sukoba potencijalno ugrožavaju svaki region. To je globalna pretnja, i nije ograničena ni na jednu zemlju.

3.2 Tolerancija je potrebna među pojedincima, ali i na nivou porodice i zajednice. Njeno unapređenje i oblikovanje stavova otvorenosti, međusobnog uvažavanja i solidarnosti bi trebalo da se odvijaju u školama i na univerzitetima, kroz oblike neformalnog obrazovanja, kod kuće i na radnom mestu. Mas mediji su u prilici da odigraju konstruktivnu ulogu u omogućavanju slobodnog i otvorenog dijaloga i rasprave, šireći vrednosti tolerancije, i naglašavajući opasnosti od ravnodušnosti prema sve većem broju netolerantnih grupa i ideologija.

3.3 Kao što je to afirmisano Uneskovom Deklaracijom o rasama i rasnim predrasudama, moraju se preduzeti mere radi osiguravanja jednakosti u dostojanstvu i pravima za pojedince i grupe, gde god je to potrebno. U tom smislu, posebna pažnja bi trebalo da se pokloni ugroženim grupama koje su u socijalnom ili ekonomskom pogledu u nepovoljnijem položaju od drugih, a kako bi im se omogućila zakonska zaštita i društvene mere, koje su na snazi, posebno u pogledu smeštaja, zapošljavanja i zdravlja. Pažnja bi se usmerila i na poštovanje njihove autentične kulture i vrednosti, i omogućavanja njihovog društvenog napredovanja, onog u pogledu karijere, i njihove integracije, posebno kroz obrazovanje.

3.4 Trebalo bi sprovesti odgovarajuće naučne studije i stvaranje mreža kako bi se koordinirao odgovor međunarodne zajednice na ovaj svetski izazov. To bi uključilo i društveno naučnu analizu suštinskih uzroka i efikasnih protivmera, kao i istraživanje i nadgledanje kao podršku kreiranju politike i aktivnosti uspostavljanja standarda od strane država članica.

član 4. OBRAZOVANJE

4.1 Obrazovanje je najefikasnije sredstvo za sprečavanje netolerancije. Prvi korak u obrazovanju za toleranciju jeste naučiti ljude koja su to prava i slobode koja dele sa drugima, kako bi se onda mogla i poštovati, i povećanje spremnosti da se ista zašтите od drugih.

4.2 Obrazovanje za toleranciju bi trebalo smatrati preko potrebnim imperativom; zato je neophodno unaprediti sistematske i racionalne metode učenja o toleranciji, koje bi se ticale kulturnih, društvenih, ekonomskih, političkih i verskih izvora netolerancije, glavnih uzroka nasilja i isključivanja. Obrazovne politike i programi bi trebalo da doprinesu razvoju razumevanja, solidarnosti i tolerancije među pojedincima, kao i među etničkim, socijalnim, kulturnim, verskim i jezičkim grupama i nacijama.

4.3 Mi se zalažemo za podršku i sprovođenje programa istraživanja društvenih nauka i obrazovanja za toleranciju, ljudska prava i nenasilje. To znači posvećivanje posebne pažnje

boljoj obuci nastavnika, nastavnom planu, sadržaju udžbenika i časova, i drugim obrazovnim materijalima uključujući nove tehnologije u obrazovanju, obrazovanju samosvesnih i odgovornih građana, otvorenih prema drugim kulturama, sposobnih da cene vrednost slobode, puni poštovanja prema ljudskom dostojanstvu i razlikama, i kadri da spreče sukobe ili ih razreše nenasilnim sredstvima.

član 5.

OPREDELJENOST ZA AKCIJU

Odlučni smo da radimo na unapređenju tolerancije i nenasilja kroz programe i institucije na polju obrazovanja, nauke, kulture i komunikacija.

član 6.

MEĐUNARODNI DAN TOLERANCIJE

Kako bi se proširila javna svest, apostrofirale opasnosti od netolerancije i reagovalo sa obnovljenom rešenošću i akcijom u podršci unapređivanju tolerancije i obrazovanja, svečano proglašavamo 16. novembar Međunarodnim danom tolerancije, koji će se obeležavati svake godine.

Prevod i obrada teksta:

UDRUŽENJE ZA UJEDINJENE NACIJE SRBIJE, © Beograd, 1996.